

การแปรการใช้ศัพท์ในภาษาไทยพวนอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี¹

Lexical Variations of Thai Phuan in Ban Phue District, Udon Thani Province

รัชณีฉาย เฉยรอด* ศุภกิต บัวขาว

Ratchaneechay Choeirod, Supakit Buakaw

นักศึกษาลัทธิศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

rattha_ch@kkumail.com*

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การแปรการใช้คำศัพท์และการเปลี่ยนแปลงคำศัพท์ตามระดับอายุของผู้พูดในภาษาไทยพวน อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี การศึกษานี้ใช้คำศัพท์ภาษาไทยพวนจำนวน 233 คำ โดยเก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษาเพศหญิงทั้งหมด 3 กลุ่มอายุ รวมทั้งหมด 9 คน ได้แก่ กลุ่มอายุที่ 1 อายุ 65 ปีขึ้นไป กลุ่มอายุที่ 2 อายุระหว่าง 40-50 ปี และกลุ่มอายุที่ 3 อายุระหว่าง 15-25 ปี ผลการวิจัยพบว่าผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 1 ใช้ศัพท์ไทยพวนมากที่สุด และผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 3 ใช้ศัพท์ไทยพวนน้อยที่สุด ส่วนการใช้ศัพท์ไทยพวนร่วมกับศัพท์อื่นพบว่าผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 1 ใช้มากที่สุด ด้านการแปรรูปศัพท์พบรูปแปรของศัพท์เดิมและรูปแปรของศัพท์อื่น รวมทั้งพบการสูญเสียศัพท์ในภาษาไทยพวนโดยใช้ศัพท์ภาษาไทยมาตรฐานและศัพท์ภาษาไทยถิ่นอีสาน

คำสำคัญ: ภาษาศาสตร์สังคม การแปรการใช้ศัพท์ ภาษาไทยพวน จังหวัดอุดรธานี

Abstract

This article aims to analyze lexical variations in three generations of Thai Phuan speakers in Ban Phue District, Udon Thani Province. A wordlist of 233 items in Thai Phuan was used for elicitation of language data. The informants were nine females divided into three groups: older generation informants who were 65 years old or older (G1), middle generation informants who were 40-50 years old (G2), and younger generation informants who were 15-25 years old (G3). The results of the study show that informants in the older generation use Thai Phuan lexical items more than informants in the other groups. The informants in the younger generation, on the other hand, use Thai Phuan lexical items less than the other groups. However, the informants in the older generation exhibited the highest use of Thai Phuan lexical items mixed with other lexical items. Additionally, it was found that there were two categories of lexical variants: lexical variants in Thai Phuan and lexical variants in other dialects. This study found a loss of lexical items in Thai Phuan due to usage of lexical items from Standard Thai and Isan, the northeastern Thai dialect.

¹บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่องการแปรและการเปลี่ยนแปลงคำศัพท์ในภาษาไทยพวน อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี

Keywords: Sociolinguistics, Lexical Variation, Thai Phuan, Udon Thani Province

บทนำ

ภาษาพวนเป็นภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย และเป็นภาษาตระกูลไทที่จัดอยู่ในกลุ่มตะวันตกเฉียงใต้ดั้งเดิม (Proto-Southwestern Tai) ตามการแบ่งของเชมเบอร์เลน (Chamberlain 1935) วีระพงศ์ มีสสถาน (2539) ได้กล่าวถึงภาษาพวนว่าเป็นภาษาที่มีวงศ์คำศัพท์ร่วมกับภาษาลาวมากกว่าภาษาไทยกลาง ทำให้มีคำเรียกกลุ่มชาติพันธุ์พวนออกเป็น 2 แบบ คือ ลาวพวนเพราะเป็นกลุ่มที่ใช้คำศัพท์ร่วมกับภาษาลาว และไทยพวนในฐานะที่เป็นประชากรของประเทศไทยกลุ่มหนึ่ง วรวิทย์ เลี้ยงถนอม (2532) ได้กล่าวถึงภาษาพวนว่าเป็นภาษาถิ่นซึ่งแปลกกว่าถิ่นอื่น ยากแก่การศึกษาเพราะสื่อน้ำเสียงของภาษานั้นเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง

จากการอพยพย้ายถิ่นฐานของชาวพวนมาตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย ทำให้ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า การใช้คำศัพท์ที่เป็นภาษาพวนที่มีมาแต่เดิม ในปัจจุบันจะมีการแปรเปลี่ยนไปตามปัจจัยทางสังคม โดยเฉพาะการแปรของคำศัพท์ที่มีอายุมาเป็นตัวแปรปัจจัยหลัก ในกลุ่มผู้ที่มีอายุมากผู้วิจัยสันนิษฐานว่ายังคงรักษาเอกลักษณ์การใช้คำศัพท์ภาษาไทยพวน แต่กลุ่มที่มีอายุน้อยน่าจะมีการใช้คำศัพท์ที่แปรไปจากเดิม

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2550) กล่าวว่า ผู้พูดที่อยู่ในวัยต่างกันย่อมใช้ภาษาไม่เหมือนกัน ผู้พูดที่อยู่ในวัยเด็กหรือวัยรุ่นจะใช้ภาษาที่ต่างกับวัยผู้ใหญ่ โดยภาษาของวัยรุ่นมักจะเป็นคำสแลง มีการใช้อย่างแพร่หลายในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่งและก็จะดับสูญไปอย่างรวดเร็ว แต่อย่างไรก็ตามในคำบางคำก็มีการใช้อย่างแพร่หลายไม่เพียงแต่เฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นเท่านั้นนอกจากนี้ตัวแปรทางสังคมน่าจะมีผลต่อการแปรของภาษาด้วย เช่น การเข้าสู่ระบบการศึกษาที่ต้องใช้ภาษาไทยมาตรฐาน การติดต่อสื่อสารกับคนต่างถิ่นทำให้ได้รับอิทธิพลจากภาษาถิ่นอื่นมาใช้ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้อาจจะส่งผลให้การใช้คำศัพท์ในแต่ละกลุ่มช่วงอายุมีการแปรและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงได้ในอนาคต

งานวิจัยของลาบอฟ (Labov, 1972) ได้ศึกษาการออกเสียง [r] ของคนในห้างสรรพสินค้า 3 แห่งในกรุงนิวยอร์ก โดยผลการวิจัยพบว่า การออกเสียง [r] ของคนที่อยู่ในห้างเมซีส์ผลการวิเคราะห์ตรงข้ามกับสมมติฐาน ซึ่งคนอายุมากออกเสียง [r] มากกว่าคนที่อายุน้อย ส่วนห้างแซกส์และเอสไคลน์เป็นไปตามสมมติฐาน โดยคนที่อายุมากออกเสียง [r] น้อยกว่าคนที่อายุน้อย ลาบอฟได้อธิบายว่าห้างเมซีส์เป็นห้างที่เป็นตัวแทนของคนชนชั้นกลาง ผลที่ได้ตรงข้ามกับสมมติฐานทำให้เห็นแนวโน้มการออกเสียงตามวัยรุ่น เพื่อจะได้เลื่อนระดับการออกเสียงเหมือนสำเนียงที่มีศักดิ์ศรี

ผู้วิจัยพบว่าการวิจัยการแปรและการเปลี่ยนแปลงของคำศัพท์ภาษาพวนที่มีอายุเป็นปัจจัยหลักในภาคเหนือและภาคกลางของประเทศไทย เช่น งานวิจัยของพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2555) ทำโครงการการแปรและการเปลี่ยนแปลงทางศัพท์และเสียงในภาษาไทยถิ่นที่พูดในจังหวัดน่าน งานของสุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ และกันทิมา วัฒนะประเสริฐ (2539) วิเคราะห์การใช้คำและการแปรของภาษาของคนสามระดับอายุในชุมชนภาษาลาวลุ่มน้ำท่าจีน และงานของอุทัยวรรณ ตันหยง (2526) เปรียบเทียบการใช้คำและวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงลักษณะของคำและความหมายในภาษาพวนของผู้พูดสามระดับอายุที่อำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี

ผลการวิจัยของทั้งสามงานให้ข้อสรุปที่ตรงกันว่าผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 3 มีการแปรของคำศัพท์มากที่สุด เนื่องจากเป็นตัวแทนของกลุ่มคนรุ่นอายุน้อยที่มีการใช้ศัพท์ภาษาไทยมาตรฐานสูงกว่าผู้บอกภาษารุ่นอายุมาก อาจเนื่องมาจากปัจจัยทางสังคมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นความเจริญทางด้านเทคโนโลยี

ความก้าวหน้าในเรื่องของการติดต่อสื่อสาร การคมนาคม สื่อต่าง ๆ ที่มีเพิ่มมากขึ้นทุกวันและมีแนวโน้มของการพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเลือกวิจัยภาษาไทยพวนที่อำเภอบ้านฝือ จังหวัดอุดรธานี เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีกลุ่มชนใช้ภาษาไทยพวนมากที่สุด ตามที่คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ (2544) ได้กล่าวไว้

จากข้อสังเกตดังกล่าว ผู้วิจัยจึงกำหนดตัวแปรหลัก คือ อายุ ที่มีผลต่อการใช้คำศัพท์ของผู้บอกภาษาและมีปัจจัยทางสังคมส่งผลต่อการใช้คำศัพท์ในแต่ละกลุ่มอายุด้วย ซึ่งสมมติฐานนี้จะนำไปสู่การวิเคราะห์การแปรคำศัพท์ตามระดับอายุของผู้พูด และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงคำศัพท์ของผู้บอกภาษาไทยพวน อำเภอบ้านฝือ จังหวัดอุดรธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การคัดเลือกคำศัพท์

งานวิจัยนี้ดัดแปลงคำศัพท์จากพจนานุกรมภาษาไทยพวน ของวรวิทย์ เลียงถนอม (2532) จำนวน 233 คำ โดยเลือกเฉพาะคำที่ใช้ในภาษาไทยพวนเท่านั้น ไม่เลือกคำที่ใช้ในภาษาไทยมาตรฐาน และภาษาไทยถิ่นอีสาน คำที่เลือกมีความหมายชัดเจน ผู้บอกภาษาเข้าใจได้ง่ายไม่สับสน หรือตีความหมายหลายอย่าง

คำศัพท์จำแนกออกเป็นหมวดหมู่ทั้งหมด 14 หมวดหมู่ ได้แก่ 1. หมวดเครื่องใช้ 2. หมวดทอผ้า 3. หมวดอาหาร คำเรียกรส 4. หมวดกิจรรมอาหาร 5. หมวดพิธีกรรม ความเชื่อ 6. หมวดโรค 7. หมวดคำลงท้าย 8. หมวดคำเรียกบุคคล 9. หมวดอวัยวะ 10. หมวดพืช ผัก ผลไม้ 11. หมวดเครื่องนุ่งห่มเครื่องแต่งกาย 12. หมวดปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ 13. หมวดสัตว์ และ 14. หมวดอื่น ๆ

2. การคัดเลือกพื้นที่เก็บข้อมูล

ผู้วิจัยเลือกเก็บข้อมูลในอำเภอบ้านฝือ จังหวัดอุดรธานี ซึ่งมีประชากรไทยพวนอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น

3. การคัดเลือกผู้บอกภาษา

ผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้บอกภาษาเพศหญิงโดยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือก คือ ผู้บอกภาษาต้องเกิดและเติบโตที่อำเภอบ้านฝือ จังหวัดอุดรธานี พูดภาษาไทยพวนในชีวิตประจำวัน และมีอวัยวะในการออกเสียงครบสมบูรณ์

ผู้วิจัยแบ่งผู้บอกภาษาออกเป็น 3 กลุ่มอายุ ได้แก่ กลุ่มอายุที่ 1 อายุ 65 ปีขึ้นไป กลุ่มอายุที่ 2 อายุระหว่าง 40-50 ปี และกลุ่มอายุที่ 3 อายุระหว่าง 15-25 ปี โดยเก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษากลุ่มอายุละ 3 คน รวมทั้งหมด 9 คน

4. วิธีการเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาตามรายการคำที่เตรียมไว้มีการใช้ของจริงหรือรูปภาพในการอธิบาย และใช้เครื่องบันทึกเสียงรวมทั้งบันทึกข้อมูลด้วยสัทอักษรสากล

เมื่อได้ข้อมูลจากผู้บอกภาษา 3 กลุ่มอายุตามที่ต้องการ ผู้วิจัยจะวิเคราะห์การใช้คำศัพท์ วิเคราะห์การแปรด้านรูปศัพท์ และวิเคราะห์การสูญคำศัพท์ในอนาคตโดยใช้สัญลักษณ์ A แทนกลุ่มอายุที่ใช้ศัพท์ไทยพวน สัญลักษณ์ B แทนกลุ่มอายุที่ใช้ศัพท์อื่น และสัญลักษณ์ $\left(\frac{A}{B}\right)$ แทนกลุ่มอายุที่ใช้ศัพท์ไทยพวนร่วมกับศัพท์อื่น

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์การแปรการใช้ศัพท์ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 3 หัวข้อ ได้แก่ 1. การใช้ศัพท์ 2. การแปรด้านรูปศัพท์ และ 3. การสูญเสียศัพท์ ปรากฏผลดังนี้

1. การใช้คำศัพท์

ผู้วิจัยพบว่าผู้บอกภาษาทั้ง 3 กลุ่มอายุมีการใช้คำศัพท์ทั้งหมด 3 รูปแบบ ได้แก่ 1.1 ศัพท์ที่ผู้บอกภาษาทั้ง 3 กลุ่มอายุใช้เหมือนกัน 1.2 ศัพท์ที่ผู้บอกภาษาสองระดับอายุต่อเนื่องใช้ศัพท์เดียวกัน และ 1.3 ศัพท์ที่ผู้บอกภาษาทั้ง 3 กลุ่มอายุใช้ต่างกัน ดังนี้

1.1 ศัพท์ที่ผู้บอกภาษาทั้ง 3 กลุ่มอายุใช้เหมือนกัน มี 2 รูปแบบ ได้แก่

ก. การใช้ศัพท์ไทยปน พบว่า ผู้บอกภาษาทั้ง 3 กลุ่มอายุใช้ศัพท์ไทยปน (A) มีจำนวน 14 คำ หรือร้อยละ 6 ดังนี้

กลุ่มอายุ คำศัพท์ไทยปน	กลุ่มอายุที่ 1 A	กลุ่มอายุที่ 2 A	กลุ่มอายุที่ 3 A
/su:m ⁴² /	/su:m ⁴² /	/su:m ⁴² /	/su:m ⁴² /
/pa: ²⁴² -bo:n ³⁴³ /	/pa: ²⁴² -bo:n ³⁴³ /	/pa: ²⁴² -bo:n ³⁴³ /	/pa: ²⁴² -bo:n ³⁴³ /
/mɯ: ³⁴³ -naw ²⁴² /	/mɯ: ³⁴³ -naw ²⁴² /	/mɯ: ³⁴³ -naw ²⁴² /	/mɯ: ³⁴³ -naw ²⁴² /

ข. การใช้ศัพท์อื่น พบว่า ผู้บอกภาษาทั้ง 3 กลุ่มอายุ ใช้ศัพท์ภาษาไทยมาตรฐาน หรือภาษาถิ่นอื่น ๆ หรือสร้างศัพท์ใหม่ (B) มีจำนวน 131 คำ หรือร้อยละ 56.22 ดังนี้

กลุ่มอายุ คำศัพท์ไทยปน	กลุ่มอายุที่ 1 B	กลุ่มอายุที่ 2 B	กลุ่มอายุที่ 3 B
/su:n ³⁵ -can ²⁴² /	/kop ³⁴³ -kin ²⁴² - duan ²⁴² /	/kop ³⁴³ -kin ²⁴² - duan ²⁴² /	/kop ³⁴³ -kin ²⁴² - duan ²⁴² /
/ba: ²⁴² -si: ³⁵ /	/soŋ ³⁵ -na:m ³⁴³ - pha ²⁴² /	/soŋ ³⁵ -na:m ³⁴³ - pha ²⁴² /	/soŋ ³⁵ -na:m ³⁴³ - pha ²⁴² /
/ca:w ²² -sa:w ³⁵ /	/kho: ³⁵ -sa:w ³⁵ /	/kho: ³⁵ -sa:w ³⁵ /	/kho: ³⁵ -sa:w ³⁵ /

1.2 ศัพท์ที่ผู้บอกภาษาสองระดับอายุต่อเนื่องใช้ศัพท์เดียวกันมี 6 รูปแบบ ได้แก่

ก. ศัพท์ที่ผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 1, 2 ใช้ศัพท์ไทยปน (A) ส่วนผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 3 ใช้ศัพท์อื่น (B) มีจำนวน 19 คำ หรือร้อยละ 8.15 ดังนี้

กลุ่มอายุ คำศัพท์ไทยพวน	กลุ่มอายุที่ 1 A	กลุ่มอายุที่ 2 A	กลุ่มอายุที่ 3 B
/dɔːj ²⁴² -sɔp ³⁴³ /	/dɔːj ²⁴² -sɔp ³⁴³ /	/dɔːj ²⁴² -sɔp ³⁴³ /	/thaː ²² /
/sɔw ²² /	/sɔw ²² /	/sɔw ²² /	/laːm ⁴² /
/mɛːɲ ²⁴² -bɔː ²⁴² /	/mɛːɲ ²⁴² -bɔː ²⁴² /	/mɛːɲ ²⁴² -bɔː ²⁴² /	/luːk ²⁴² -naːm ³⁴³ /

ข. ผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 1 ใช้ศัพท์ไทยพวน (A) ส่วนผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 2, 3 ใช้ศัพท์อื่น (B) มีจำนวน 21 คำ หรือร้อยละ 9.01 ดังนี้

กลุ่มอายุ คำศัพท์ไทยพวน	กลุ่มอายุที่ 1 A	กลุ่มอายุที่ 2 B	กลุ่มอายุที่ 3 B
/hum ⁴² -hɔː ⁴² /	/hum ⁴² -hɔː ⁴² /	/waw ³⁴³ -phɯɯn ³⁴³ /	/waw ³⁴³ -phɯɯn ³⁴³ /
/cup ³⁴³ -laːp ²⁴² /	/cup ³⁴³ -laːp ²⁴² /	/ʔet ³⁴³ -laːp ²⁴² /	/ʔet ³⁴³ -laːp ²⁴² /
/tham ⁴⁴ /	/tham ⁴⁴ /	/ka ³⁴³ -thɯːp ²⁴² /	/ka ³⁴³ -thɯːp ²⁴² /

ค. ผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 1 ใช้ศัพท์ไทยพวนร่วมกับศัพท์อื่น ($\frac{A}{B}$) ส่วนผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 2, 3 ใช้ศัพท์อื่น (B) มีจำนวน 15 คำ หรือร้อยละ 6.43 ดังนี้

กลุ่มอายุ คำศัพท์ไทยพวน	กลุ่มอายุที่ 1 ($\frac{A}{B}$)	กลุ่มอายุที่ 2 B	กลุ่มอายุที่ 3 B
/ka ³⁴³ -bian ²⁴² /	/ka ³⁴³ -bian ²⁴² / /ka ³⁴³ -doɲ ³⁴³ /	/ka ³⁴³ -doɲ ³⁴³ /	/ka ³⁴³ -doɲ ³⁴³ /
/miːt ²⁴² -sɯa ²⁴² /	/miːt ²⁴² -sɯa ²⁴² / /miːt ²⁴² -tat ³⁴³ /	/miːt ²⁴² -tat ³⁴³ /	/miːt ²⁴² -tat ³⁴³ /
/thaːw ²² /	/thaːw ²² / /phuː ⁴⁴ -baːw ²² - phuː ⁴⁴ -saːw ³⁵ /	/phuː ⁴⁴ -baːw ²² - phuː ⁴⁴ -saːw ³⁵ /	/phuː ⁴⁴ -baːw ²² - phuː ⁴⁴ -saːw ³⁵ /

ง. ผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 1, 2 ใช้ศัพท์ไทยปนร่วมกับศัพท์อื่น ($\frac{A}{B}$) ส่วนผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 2(B) ใช้ศัพท์อื่น มีจำนวน 9 คำ หรือร้อยละ 3.86 ดังนี้

กลุ่มอายุ คำศัพท์ไทยปน	กลุ่มอายุที่ 1 ($\frac{A}{B}$)	กลุ่มอายุที่ 2 ($\frac{A}{B}$)	กลุ่มอายุที่ 3 B
/liam ²⁴² /	/liam ²⁴² / /kiaw ²⁴² /	/liam ²⁴² / /kiaw ²⁴² /	/kiaw ²⁴² /
/khi: ⁴⁴ -fuaj ²⁴² /	/khi: ⁴⁴ -fuaj ²⁴² / /khi: ⁴⁴ -khaj ²⁴² - na:m ³⁴³ /	/khi: ⁴⁴ -fuaj ²⁴² / /khi: ⁴⁴ -khaj ²⁴² - na:m ³⁴³ /	/khi: ⁴⁴ -khaj ²⁴² - na:m ³⁴³ /
/laŋ ⁴⁴ -na:m ³⁴³ /	/laŋ ⁴⁴ -na:m ³⁴³ / /ya:t ²² -na:m ³⁴³ /	/laŋ ⁴⁴ -na:m ³⁴³ / /ya:t ²² -na:m ³⁴³ /	/ya:t ²² -na:m ³⁴³ /

จ. ผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 1 ใช้ศัพท์ไทยปน (A) ส่วนผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 2, 3 ใช้ศัพท์ไทยปนร่วมกับศัพท์อื่น ($\frac{A}{B}$) มีจำนวน 1 คำ หรือร้อยละ 0.42 ดังนี้

กลุ่มอายุ คำศัพท์ไทยปน	กลุ่มอายุที่ 1 A	กลุ่มอายุที่ 2 ($\frac{A}{B}$)	กลุ่มอายุที่ 3 ($\frac{A}{B}$)
/hu:p ²⁴² /	/hu:p ²⁴² /	/hu:p ²⁴² / /sot ²⁴² /	/hu:p ²⁴² / /sot ²⁴² /

ฉ. ผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 1, 2 ใช้ศัพท์ไทยปน (A) ส่วนผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 3 ใช้ศัพท์ไทยปนร่วมกับศัพท์อื่น ($\frac{A}{B}$) มีจำนวน 12 คำ หรือร้อยละ 5.15 ดังนี้

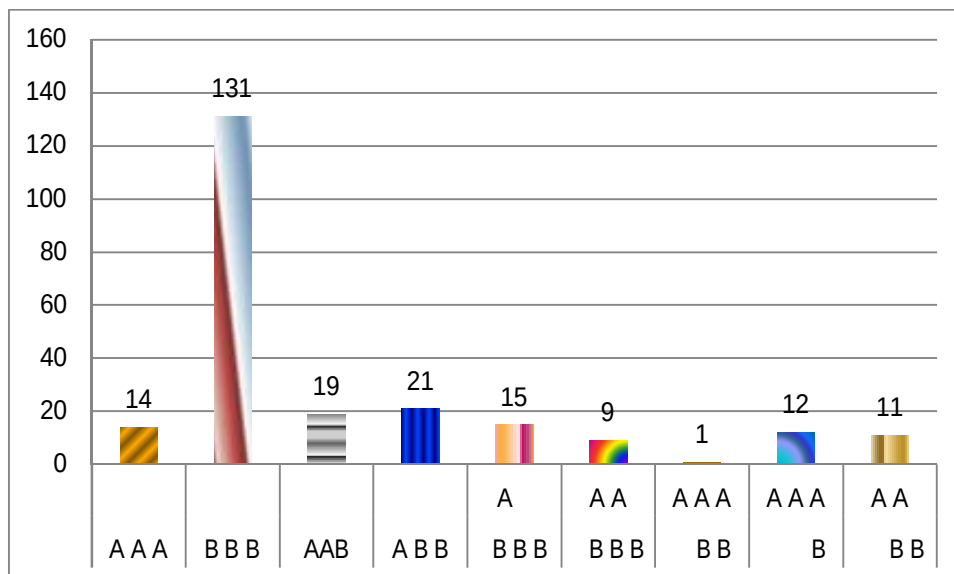
กลุ่มอายุ คำศัพท์ไทยปน	กลุ่มอายุที่ 1 A	กลุ่มอายุที่ 2 A	กลุ่มอายุที่ 3 ($\frac{A}{B}$)
/ci ³⁴³ -ciam ³⁴³ /	/ci ³⁴³ -ciam ³⁴³ /	/ci ³⁴³ -ciam ³⁴³ /	/ci ³⁴³ -ciam ³⁴³ / /ciŋ ³⁴³ -cok ³⁴³ /
/ka ³⁴³ -duŋ ³⁴³ /	/ka ³⁴³ -duŋ ³⁴³ /	/ka ³⁴³ -duŋ ³⁴³ /	/ka ³⁴³ -duŋ ³⁴³ / /hɛ: ³⁵ /
/bak ³⁴³ -den ²² /	/bak ³⁴³ -den ²² /	/bak ³⁴³ -den ²² /	/bak ³⁴³ -den ²² / /ma ²⁴² -khua ³⁵ - the:t ²⁴² /

1.3 ศัพท์ที่ผู้บอกภาษาทั้ง 3 กลุ่มอายุใช้ต่างกัน

ศัพท์ที่ผู้บอกภาษาทั้ง 3 กลุ่มอายุใช้ต่างกัน กล่าวคือ ผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 1 ใช้ศัพท์ไทยพวน (A) ผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 2 ใช้ศัพท์ไทยพวนร่วมกับศัพท์อื่น ($\frac{A}{B}$) และผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 3 ใช้ศัพท์อื่น (B) เท่านั้น มีจำนวน 11 คำ หรือร้อยละ 4.72 ดังนี้

คำศัพท์ไทยพวน \ กลุ่มอายุ	กลุ่มอายุที่ 1 A	กลุ่มอายุที่ 2 ($\frac{A}{B}$)	กลุ่มอายุที่ 3 B
/sa.j ³⁵ -hɛ. ²² /	/sa.j ³⁵ -hɛ. ²² /	/sa.j ³⁵ -hɛ. ²² / /lam ²⁴² -saj ⁴⁴ -lek ²⁴² /	/lam ²⁴² -saj ⁴⁴ -lek ²⁴² /
/pa. ²⁴² -fa. ³⁵ /	/pa. ²⁴² -fa. ³⁵ /	/pa. ²⁴² -fa. ³⁵ / /pa. ²⁴² -ka ³⁴³ -be.n ²⁴² /	/pa. ²⁴² -ka ³⁴³ -be.n ²⁴² /
/lua ³⁵ /	/lua ³⁵ /	/lua ³⁵ / /fuu.n ²⁴² /	/fuu.n ²⁴² /

จากรูปแบบการใช้ศัพท์ไทยพวนของผู้บอกภาษาทั้ง 3 กลุ่มอายุ มีทั้งหมด 9 รูปแบบ สามารถแสดงภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 1 เปรียบเทียบการใช้คำของคนสามกลุ่มอายุในภาษาไทยพวน อำเภอบ้านฝือ จังหวัดอุดรธานี

จากภาพที่ 1 จะเห็นได้ว่า ผู้บอกภาษา 3 กลุ่มอายุในภาษาไทยพวน อำเภอบ้านฝือ จังหวัดอุดรธานี ใช้ศัพท์อื่น (B B B) มากที่สุดจำนวน 131 คำ รองลงมาคือ ใช้รูปแบบ A B B จำนวน 21 คำ

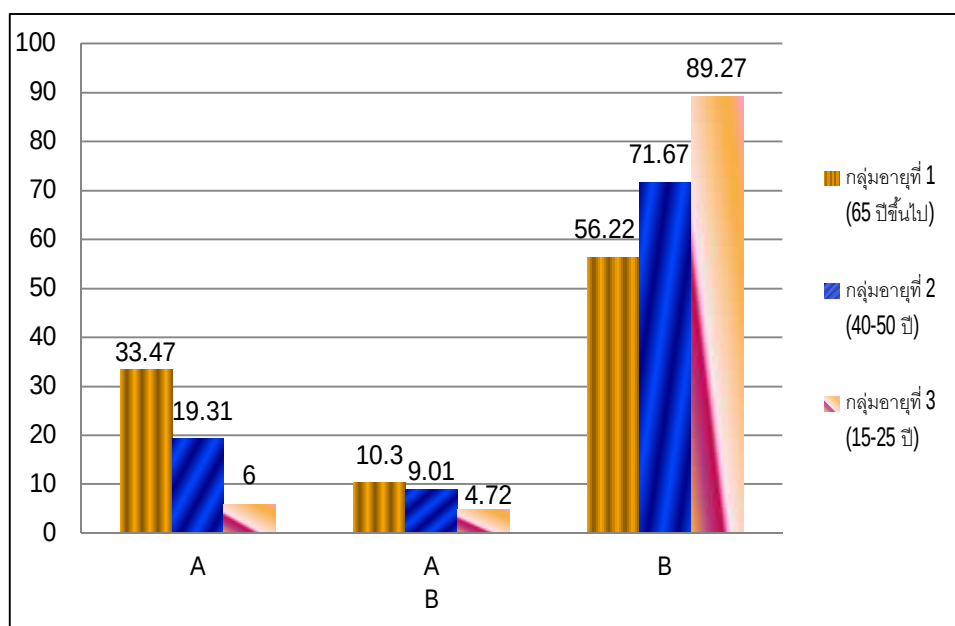
เมื่อพิจารณารูปแบบการใช้ศัพท์ไทยพวนรูปแบบ B B B พบว่า ผู้บอกภาษาทั้งสามกลุ่มอายุใช้ศัพท์หมวดกิริยาอาการมากที่สุด รองลงมา คือ หมวดพิธีกรรมความเชื่อ และหมวดเครื่องใช้ตามลำดับ ส่วนการ

รักษาศัพท์ไทยพวนเมื่อพิจารณารูปแบบ A A A พบว่าหมวดทอผ้ามีการใช้ศัพท์ไทยพวนมากที่สุด รองลงมาคือ หมวดอาหารคำเรียกรส หมวดกิริยาการ และหมวดโรค ตามลำดับ

เมื่อเปรียบเทียบการใช้ศัพท์เดิม (A) ศัพท์เดิมร่วมกับศัพท์อื่น ($\frac{A}{B}$) และศัพท์อื่น (B) ของผู้บอกภาษาสามกลุ่มอายุ ปรากฏผลดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบการใช้ศัพท์เดิม (A) ศัพท์เดิมร่วมกับศัพท์อื่น ($\frac{A}{B}$) และศัพท์อื่น (B) ของผู้บอกภาษาสามกลุ่มอายุในภาษาไทยพวน อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี

การใช้ศัพท์ ระดับอายุ	จำนวนคำที่ใช้		จำนวนคำที่ใช้		จำนวนคำที่ใช้	
	A	ร้อยละ	A B	ร้อยละ	B	ร้อยละ
กลุ่มอายุที่ 1 (65 ปีขึ้นไป)	78	33.47	24	10.30	131	56.22
กลุ่มอายุที่ 2 (40-50 ปี)	45	19.31	21	9.01	167	71.67
กลุ่มอายุที่ 3 (15-25 ปี)	14	6	11	4.72	208	89.27

ภาพที่ 2 เปรียบเทียบการใช้ศัพท์เดิม (A) ศัพท์เดิมร่วมกับศัพท์อื่น ($\frac{A}{B}$) และศัพท์อื่น (B) ของผู้บอกภาษา สามกลุ่มอายุในภาษาไทยพวน อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี

จากตารางที่ 1 และภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่าผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 1 ใช้ศัพท์เดิม (A) มากที่สุดมีจำนวน 78 คำ ร้อยละ 33.47 ใช้ศัพท์อื่นน้อย (B) ที่สุดมีจำนวน 131 คำ ร้อยละ 56.22 ส่วนผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 3 ใช้ศัพท์อื่น (B) มากที่สุดมีจำนวน 208 คำ ร้อยละ 89.27 และใช้ศัพท์เดิมน้อยที่สุดมีจำนวน 14 คำ ร้อยละ 6 แต่ในขณะเดียวกันพบว่ากลุ่มอายุที่ 1 ใช้ศัพท์เดิมและศัพท์อื่น ($\frac{A}{B}$) มากที่สุดมีจำนวน 24 คำ ร้อยละ 10.3 รองลงมา คือ กลุ่มอายุที่ 2 มีจำนวน 21 คำ ร้อยละ 9.01

2. การแปรด้านรูปศัพท์พบว่าผู้บอกภาษาทั้ง 3 กลุ่มอายุมีการแปรด้านรูปศัพท์ทั้งหมด 2 ประเด็น ดังนี้

2.1 รูปแปรของศัพท์เดิมหมายถึง ผู้บอกภาษาไทยพวนบางกลุ่มอายุมีการใช้คำศัพท์เดิมหรือศัพท์ไทยพวนที่มีการละบางพยางค์ โดยพยางค์ที่แสดงความหมายหลักของศัพท์ไทยพวนยังคงเดิม ดังนี้

ก. ศัพท์ไทยพวนที่มีการละบางพยางค์ เช่น

กลุ่มอายุ	กลุ่มอายุที่ 1	กลุ่มอายุที่ 2	กลุ่มอายุที่ 3
คำศัพท์ไทยพวน			
/fi: ³⁵ -hua ³⁵ -po:t ²² /	/fi: ³⁵ -hua ³⁵ -po:t ²² /	/fi: ³⁵ /	/fi: ³⁵ /
/khua ²⁴² -khaw ³⁵ /	/khua ²⁴² -khaw ³⁵ /	/khua ²⁴² /	/khua ²⁴² /
/pɛ:n ³⁴³ -ki: ²² /	/pɛ:n ³⁴³ -ki: ²² /	/ki: ²² /	/ki: ²² /

2.2 รูปแปรของศัพท์อื่น หมายถึง ผู้บอกภาษาไทยพวนบางกลุ่มอายุมีการใช้ศัพท์อื่นแทนศัพท์ไทยพวน และใช้ศัพท์อื่นที่มีการใช้ร่วมกับศัพท์ไทยพวนในบางพยางค์ ดังนี้

ก. ศัพท์ที่บางกลุ่มอายุใช้ศัพท์อื่นแทนศัพท์ไทยพวน เช่น

กลุ่มอายุ	กลุ่มอายุที่ 1	กลุ่มอายุที่ 2	กลุ่มอายุที่ 3
คำศัพท์ไทยพวน			
/ʔɔ: ³⁴³ -pɔŋ ²² /	/ʔɔ: ³⁴³ -pɔŋ ²² /	/ʔɔ: ³⁴³ -pɔŋ ²² /	/suat ²² /
/mu: ³⁴³ son ³⁵ -na:m ³⁴³ /	/mu: ³⁴³ son ³⁵ -na:m ³⁴³ /	/mu: ³⁴³ son ³⁵ -na:m ³⁴³ /	/wan ²⁴² -khɔ:p ²⁴² -khuə ²⁴² /
/siŋ ²² -nɛ:m ²⁴² /	/siŋ ²² -nɛ:m ²⁴² /	/cɔ:p ²² /	/cɔ:p ²² /

ข. ศัพท์ที่บางกลุ่มอายุใช้ศัพท์อื่นร่วมกับศัพท์ไทยพวนในบางพยางค์ เช่น

กลุ่มอายุ	กลุ่มอายุที่ 1	กลุ่มอายุที่ 2	กลุ่มอายุที่ 3
คำศัพท์ไทยพวน			
/mɯ: ³⁴³ -fu: ³⁵ /	/mɯ: ³⁴³ -fu: ³⁵ /	/mɯ: ³⁴³ -fu: ³⁵ /	/mɯ: ³⁴³ -di: ²⁴² /
/mɯ: ³⁴³ -com ²⁴² /	/mɯ: ³⁴³ -com ²⁴² /	/mɯ: ³⁴³ -com ²⁴² /	/mɯ: ³⁴³ -suaɯ ²⁴² /
/kian ²⁴² -phom ³⁴³ /	/kian ²⁴² -phom ³⁴³ /	/kian ²⁴² -phom ³⁴³ /	/tat ³⁴³ -phom ³⁴³ /

3.3 การสูญเสียศัพท์

การสูญเสียศัพท์ พบว่า จากการวิเคราะห์การใช้ศัพท์รูปแบบ B B B มีการสูญเสียศัพท์ไทยพวนโดยใช้ศัพท์อื่นแทน ได้แก่ ศัพท์ไทยมาตรฐานและศัพท์ไทยถิ่นอีสาน เช่น

กลุ่มอายุ	กลุ่มอายุที่ 1 /ja:m ⁴² /	กลุ่มอายุที่ 2	กลุ่มอายุที่ 3
คำศัพท์ไทยปน			
/thoŋ ³⁵ -ka ³⁴³ - thiaw ²⁴² /		/ja:m ⁴² /	/ja:m ⁴² /
/tɔ:n ²⁴² -ha:t ²⁴² /	/mɛ: ⁴² -ha:ŋ ³⁴³ /	/mɛ: ⁴² -ha:ŋ ³⁴³ /	/mɛ: ⁴² -ha:ŋ ³⁴³ /
/mɯn ³⁵ /	/su:n ³⁵ /	/su:n ³⁵ /	/su:n ³⁵ /

จากตัวอย่างพบว่า ผู้บอกภาษาทั้ง 3 กลุ่มอายุไม่ได้ใช้ศัพท์ไทยปนทั้ง 3 กลุ่มอายุ โดยศัพท์ที่นำมาใช้แทนนั้นเป็นทั้งศัพท์ภาษาไทยมาตรฐานและศัพท์ภาษาไทยถิ่นอีสาน เช่น คำศัพท์ /ja:m⁴²/ เป็นศัพท์ภาษาไทยมาตรฐานที่ถูกนำมาใช้แทนคำศัพท์ /thoŋ³⁵-ka³⁴³-thiaw²⁴²/ หมายถึง “ถุงย่ามสำหรับใส่ของกระจุกกระจิก” คำศัพท์ /mɛ:⁴²-ha:ŋ³⁴³/ เป็นศัพท์ภาษาไทยถิ่นอีสานที่ถูกนำมาใช้แทนคำศัพท์ /tɔ:n²⁴²-ha:t²⁴²/ หมายถึง “ตอนไม่ขาด” หรือคำศัพท์ /su:n³⁵/ เป็นศัพท์ภาษาไทยถิ่นอีสานที่ถูกนำมาใช้แทนคำศัพท์ /mɯn³⁵/ หมายถึง “โมโห, โกรธ”

การใช้คำศัพท์ในลักษณะนี้ทำให้เห็นว่าภาษาไทยปน อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี มีการเปลี่ยนแปลงด้านการสูญเสียคำศัพท์ ดังที่ปรากฏการใช้ศัพท์พบว่าผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 1 ใช้ศัพท์เดิม (A) มากที่สุด ส่วนผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 3 ใช้ศัพท์อื่น (B) มากที่สุดและใช้ศัพท์เดิมน้อยที่สุดมีจำนวน 14 คำ แต่ในขณะเดียวกันพบว่ากลุ่มอายุที่ 1 ใช้ศัพท์เดิมและศัพท์อื่น ($\frac{A}{B}$) มากที่สุด

สรุป

จากการศึกษาการแปรการใช้ศัพท์ของผู้บอกภาษาเพศหญิงในภาษาไทยปน อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี โดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาเพศหญิง 3 กลุ่มอายุ ทั้งหมด 9 คน โดยใช้คำศัพท์ไทยปนทั้งหมด 233 คำพบว่า ด้านการใช้คำศัพท์ ผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 1 มีการใช้คำศัพท์ไทยปน (A) มากที่สุด และใช้น้อยที่สุดในผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 3 ด้านการใช้ศัพท์อื่น (B) พบมากที่สุดในผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 3 และพบน้อยที่สุดในผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 1 ส่วนการใช้ศัพท์ไทยปนร่วมกับศัพท์อื่น ($\frac{A}{B}$) นั้นพบในผู้บอกภาษากลุ่มอายุที่ 1 มากที่สุด ด้านการแปรรูปศัพท์ ทั้ง 3 กลุ่มอายุ พบการใช้ 2 ประเด็น คือ 1. ใช้รูปแปรของศัพท์เดิมโดยการละบางพยางค์และการเพิ่มบางพยางค์และ 2. ใช้รูปแปรของศัพท์อื่นนอกจากนี้ยังพบประเด็นด้านการสูญเสียศัพท์ด้วยเช่นเดียวกัน

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยที่ศึกษาคำศัพท์ไทยปนโดยใช้อายุเป็นตัวแปรหลักในการวิจัย เช่น งานวิจัยของพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2555) สุวัฒนา เลี่ยมประวัติ และกันทิมา วัฒนะประเสริฐ (2539: 183) และอุทัยวรรณ ตันหยง (2526) ผลการวิจัยของทั้งสามงานกล่าวว่ากลุ่มอายุที่ 3 มีการแปรของคำศัพท์มากที่สุด เนื่องจากเป็นตัวแทนของกลุ่มคนรุ่นอายุน้อยที่มีการใช้ศัพท์ภาษาไทยมาตรฐานสูงกว่าผู้บอกภาษารุ่นอายุมาก แต่ในประเด็นการใช้ศัพท์ไทยปนร่วมกับศัพท์อื่น ($\frac{A}{B}$) พบว่า ผู้บอกภาษาไทยปนกลุ่มอายุที่ 1 ใช้คำศัพท์ลักษณะเช่นนี้มากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของลาบอฟ (Labov, 1972) ที่ได้ศึกษาการออกเสียง [r] ของคนในห้างสรรพสินค้า 3 แห่งในกรุงนิวยอร์ก ผลการวิจัยพบว่าห้างเมซีส์เป็นห้างที่เป็นตัวแทนของคนชนชั้นกลาง ผลที่ได้คือคนส่วนใหญ่ออกเสียง [r] ตามการออกเสียงของวัยรุ่น ลาบอฟจึงอธิบายว่า

แนวโน้มการออกเสียงตามวัยรุ่นเช่นนี้เพื่อจะได้เลื่อนระดับการออกเสียงเหมือนสำเนียงที่มีศักดิ์ศรี และผลการวิจัยการแปรการใช้ศัพท์ในภาษาไทยพวน อำเภอบ้านฝือ จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าผู้ออกภาษากลุ่มอายุที่ 1 น่าจะมีแนวคิดเช่นนี้เพราะไม่ต้องการให้ตนรู้สึกแปลกแยกไปจากกลุ่มคนรุ่นอายุอื่น ๆ ที่อยู่ในพื้นที่เดียวกันเป็นการใช้ภาษาที่คำนึงถึงเรื่องความมีศักดิ์ศรี

ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าในอนาคตข้างหน้าเมื่อกลุ่มคนอายุที่ 2 เลื่อนมาแทนเป็นกลุ่มคนอายุที่ 1 ภาษาไทยพวนอำเภอบ้านฝือ จังหวัดอุดรธานีน่าจะมีการสูญเสียคำศัพท์ไปเนื่องจากกลุ่มคนอายุที่ 2 และ 3 ส่วนใหญ่จะใช้ศัพท์ไทยถิ่นอีสานและไทยมาตรฐานมากขึ้น งานวิจัยนี้จึงมีความมุ่งหวังว่า การวิจัยจะเป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่จะศึกษาภาษาไทยพวนหรือภาษาถิ่นอื่น ๆ ในด้านการศึกษาภาษาเชิงสังคมและผลการวิจัยอาจนำไปสู่การวางแผนนโยบายจัดการใช้คำศัพท์ภาษาไทยพวนของกลุ่มไทยพวนที่กำลังจะสูญหายให้กับคนรุ่นใหม่

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุในคณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ. (2544). *วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์ และภูมิปัญญา จังหวัดอุดรธานี*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล. (2555). *การแปรและการเปลี่ยนแปลงทางศัพท์และเสียงในภาษาไทยถิ่นที่พูดในจังหวัดน่าน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- วรวิทย์ เลี้ยงถนอม. (2532). *พจนานุกรมภาษาไทยพวน*. กรุงเทพฯ: อักษรบัณฑิต.
- วีรพงศ์ มีสถาน. (2539). *สารานุกรมกลุ่มชาติพันธุ์พวน*. นครปฐม: สำนักงานวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชียอาคเนย์ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล ศาลายา.
- สุวัฒนา เลี่ยมประวัติ และกันทิมา วัฒนประเสริฐ. (2539). *วิเคราะห์การใช้คำและการแปรของภาษาของคนสามระดับอายุในชุมชนภาษาลาวลุ่มน้ำท่าจีน*. นครปฐม: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยศิลปากร..
- สุวัฒนา เลี่ยมประวัติ. (2556). *การแปรการใช้ศัพท์ของคนสามระดับอายุในภาษาไทยดำ อำเภอยาย้อย จังหวัดเพชรบุรี*. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย*, 33,(1), 149-173.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2550). *ภาษาศาสตร์สังคม*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุทัยวรรณ ตันหยง. (2526). *วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้คำของคนสามระดับอายุในภาษาพวน*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- Chamberlain, J. R. (1975). A new look at the history and classification of the Tai language In Harris, J. G. (Ed.). *Studies in Tai Linguistics in honor of Gedney, W. J.*, (pp.49-66). Bangkok: Central Institute of English Language.
- Labov, William A. (1972). The Social Stratification of (r) in New York City Department Stores. In Labov, W. (Ed). *Sociolinguistic Patterns*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press and Oxford: Blackwell.
- Liamprawat, S. (2011). The Lexical Variations between Three Generations of Tai Dam in Ratchaburi Province, Thailand. *Silpakorn University Journal of Social Sciences, Humanities, and Arts*, 11(2), 59-77.